

Toespraak Tino Bos

Raadsinformatiebijeenkomst Utrecht Wietexperiment

13 juni 2019

Graag wil ik beginnen met het uitspreken van mijn waardering aan de burgemeester, de wethouder en alle inhoudelijk betrokkenen van de gemeente Utrecht voor de tot standkoming van de brief zoals deze afgelopen week door u aan minister Grapperhaus is gestuurd.

De inhoud van de brief getuigt van oog voor de realiteit en oor voor de input vanuit de sector. Wij voelen ons op een prettige manier gehoord en betrokken in het proces, waarvoor dank!

Het ingewikkelde maatschappelijke probleem van de achterdeur schreeuwt om een politieke oplossing, die nu is gevonden in de vorm van een Wietwet, die nog door de Eerste Kamer moet worden aangenomen, en een Wietexperiment dat binnen anderhalf jaar van start zou kunnen gaan.

In wezen is de mens al eeuwen met een wietexperiment bezig. Door internationale politieke, economische en maatschappelijke ontwikkelingen, wordt het in de afgelopen eeuw ontstane taboe ten aanzien van cannabis langzamerhand opgeheven. De consumptie – en in een toenemend aantal landen ook de productie – van cannabis is wereldwijd steeds meer genormaliseerd. In landen waar ook de productie is genormaliseerd (en gereguleerd) gaat het vooral over de kwaliteit van producten, productie en verwerkingsprocessen. Net als bij ieder ander product. Daarbij is normalisatie goed voor de rust in de samenleving en vooral ook voor de gezondheid van velen. Een plan om de cannabisteelt in Nederland te reguleren biedt daarbij bovendien ook nog eens mooie kansen voor een nieuwe – potentieel economisch belangrijke – sector in ons land.

Als coffeeshopondernemer word je binnen het huidige gedoogbeleid dagelijks direct of indirect geconfronteerd met de gevolgen van het feit dat de productie van cannabis nog niet is gereguleerd. Naast de illegale productie zijn er nog wel meer problemen: Er is in Utrecht een tekort aan coffeeshops waardoor de druk op de bestaande coffeeshops groot is. Ook zorgt de deels illegale status van cannabis voor logistieke uitdagingen, beveiligingsproblemen en onrust bij omwonenden. Veel coffeeshopondernemers juichen iedere stap richting regulering daarom van harte toe. Als sector zijn wij – als ervaringsdeskundigen – echter even kritisch over de voorwaarden die verbonden zijn aan het experiment als de gemeente Utrecht dat is.

In het kader van de invulling van het experiment is het – zeker voor ons als grote stad – interessant om de essentie van de nieuwjaarsbrief 2017 van Maarten Camps, Secretaris-Generaal van het ministerie van Economische Zaken er eens bij te pakken.

Camps pleit bij complexe thema's voor een *aanpak met durf* die hij opdeelt in de stappen “Betrekken, Beginnen, Bijsturen”.

Voor het Wietexperiment geldt dat de belanghebbende partijen er tot dusverre goed bij betrokken zijn. Vervolgens geldt dat de geselecteerde gemeentes op enig moment zullen gaan beginnen. Maar mogelijkheden om op basis van feitelijke informatie gedurende het proces bij te kunnen sturen zijn er niet of nauwelijks. Daarom zijn veel betrokken burgemeesters en coffeeshops huiverig voor het experiment zoals dat nu wordt voorgesteld.

De primaire uitgangspunten in de opzet van het experiment zijn over de hele lijn gezien redelijk, binnen de juridische mogelijkheden die momenteel in de landspolitiek worden gezien. Natuurlijk zijn er aandachtspunten als: Komt er in de praktijk ook wel écht een divers aanbod? Of: waarom wordt er nog steeds zo krampachtig gedaan over andere vormen van consumptie – zoals edibles en cannabisolie – omdat die niet overeen zouden komen met de omschrijving van de huidige Lijst II van de Opiumwet? Ook zouden wij het experiment graag willen aangrijpen om over te kunnen stappen op biologisch geteelde producten.

Maar het misluktingsgevaar van het experiment zit 'm met name in de extreem strakke wijze van uitrollen. Een idee fixe dat lijkt voort te vloeien uit onbegrip voor de cannabissector en consument. Die laatste heeft tegenwoordig vele gezichten. Het beeld van de klassieke stoner of "gebruiker" is allang niet meer representatief voor het steeds beter en breder geïnformeerde publiek dat de coffeeshop anno 2019 bezoekt. Dit verouderde beeld over de consument vormt een belemmering om voor een realistische en kansrijke aanpak te kiezen.

Mijn kritiek op de nu voorgestelde opzet van het wietexperiment – hoezeer ik ook vind dat we toe moeten naar een "normale achterdeur" – komt er kortweg op neer dat er geen adequate instrumenten zijn om te kunnen bijsturen als de situatie daarom vraagt.

Het experiment gaat de gehele Nederlandse cannabismarkt – zowel de legale, als de gedoogde en illegale markt – in beweging brengen. Dat kan uitmonden in waterbedeffecten, overlast en criminaliteit op straat. Dit soort ongewenste effecten wil je te allen tijden in de hand kunnen houden. Daarnaast moeten wij in staat blijven om in te spelen op de vraag van consumenten zodat we kunnen concurreren met de illegale markt en met coffeeshops die *niet* in het experiment zitten. Het kunnen aanbieden van schone, biologisch geteelde producten zou daar enorm bij kunnen helpen.

Zonder die flexibiliteit en een geschikt instrumentarium om te kunnen bijsturen op lokaal niveau en om het experiment gefaseerd op te kunnen bouwen, stevenen we mogelijk af op chaotische Wild West situaties waar niemand van goede wil van profiteert. Er zijn binnen de huidige voorstellen nergens fall-back scenario's mogelijk: het is in zijn huidige vorm een onomkeerbaar, in beton geklonken proces dat uitgerold moet worden binnen een bepaalde tijdspanne met stevig verankerde mijlpalen. Hierdoor kunnen gemeenten en coffeeshops op enig moment gegijzeld raken in situaties die zullen doen denken aan de tijd van de invoering van de wietpas in de zuidelijke provincies in 2012. Zelfs als de burgemeesters over de mogelijkheid beschikken om "de stekker eruit te trekken" en coffeeshops van het ene op het andere moment weer met een "illegale achterdeur" moeten gaan werken is er sprake van een doemscenario. Na afstand genomen te hebben van die achterdeur is die er immers niet meer! Zolang de vlag er nog zo bij hangt en een wietpassituatie 2012 zich nog goed zou kunnen voordoen omdat "het" niet werkt zal geen weldenkend mens dit als een "kansrijk" experiment met een ambitieuze doelstelling betitelen.

Het zou mooi zijn als Utrecht als grootste stad aan het experiment zou kunnen deelnemen, maar zoals gezegd niet onder de nu voorgestelde condities. Om tot een kansrijk en werkbaar experiment te komen in een grote stad als Utrecht zal er – vrij naar Camps' *aanpak met durf* – een ambitieuzere doelstelling onder het experiment moeten liggen, bijvoorbeeld:

Over een aantal jaren moeten alle coffeeshops in Nederland gereguleerde cannabisproducten verkopen, in eerste instantie naast andere "achterdeur" cannabis. Consumenten moeten die gereguleerde cannabisproducten langzaam maar zeker gaan verkiezen boven alle andere in Nederland aangeboden wiet.

Alleen met een dergelijke ambitie krijgen we de instrumenten in handen om te realiseren waar het gedoogbeleid ooit om begon: het waarborgen van de scheiding van de hard- en softdrugsmarkt.

Wij pleiten er dan ook voor om binnen de gemeente Utrecht voet bij stuk te houden ten aanzien van de punten zoals uiteengezet in de brief die afgelopen week is verstuurd aan de minister en wij zien uit naar een verstandig en kansrijk experiment, of nieuwe Wietwet.

Tino Bos
Namens Culture Boat

Tevens, maar niet namens: Bond van Cannabis Detaillisten, voorzitter
Cannabis Connect, lid stuurgroep